

DAVID MONTEAGUDO

MARCOS MONTES

TRADUCCIÓ DEL CASTELLÀ
DE JORDI NOPCA

BARCELONA 2010

QUADERNS CREMA

TÍTOL ORIGINAL *Marcos Montes*

Publicat per
Quaderns Crema, S.A.U.

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel. 934 144 906 - Fax 934 147 107
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© 2010 by David Monteagudo Vargas
© de la traducció, 2010 by Jordi Pruñonosa i Sagristà
© d'aquesta edició, 2010 by Quaderns Crema, S.A.U.

Tots els drets reservats en llengua catalana:
Quaderns Crema, S.A.U.

Il·lustració de la coberta de Leonard Beard

ISBN: 978-84-7727-492-6
DIPÒSIT LEGAL: B. 43 760-2010

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA REIMPRESSIÓ *novembre de 2010*
PRIMERA EDICIÓ *octubre de 2010*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

L'ACCIDENT

En Marcos Montes es va despertar minuts abans que li sonés el despertador. Va sentir, encara adormit, el soroll d'una porta. Després, quan ja estava desvetllat, va sentir els gemecs i esbufecs esforçats de la seva dona mentre es tornava a ficar al llit, amb penes i treballs, i hi acomodava la panxa voluminosa, on des de feia uns mesos madurava i es regirava una nova vida. La rutina—el pas dels dies i mesos—ja havia convertit en quotidianes totes aquestes alteracions màgiques, de la mateixa manera que havia fet borrosa i prorrogable la consciència de la seva futura paternitat, en un principi tan intensa i nova.

Ja no es va adormir més. Havia somiat alguna cosa, aquella nit: alguna cosa impressionant i commovedora que no aconseguia recordar. Només en conservava l'atmosfera. Una sensació indefinida, tan fugissera com un perfum, que s'esfumava cada vegada que n'estirava el fil amb la intenció de descabdellar tot el somni. Però el despertador estava a punt de sonar: així ho feien saber els quatre dígitos que fulguraven en la foscor, a mig metre del seu cap, com si fossin petites brases. Sense encendre el llum ni fer soroll, en Marcos Montes es va

incorporar i es va posar les sabatilles. Va parar el despertador i va sortir de l'habitació, encara endormiscat, totalment a les fosques: es guiava pel tacte i la memòria d'aquell espai que havia recorregut mil vegades.

La porta no era a més de quatre o cinc metres de l'espona del llit. En Marcos hi arribava buscant la paret, en primer lloc, i des d'allà es desplaçava cap a l'esquerra fins que en algun moment la mà topava amb el pom. En aquella ocasió, però, ni la porta ni el pom no apareixien per enlloc, i durant uns instants en Marcos va tenir la sensació que la paret continuaria indefinidament, amb aquell tacte granulós i fred—i a les fosques—. Llavors es va aturar un moment. La seva matusseria el va fer somriure, i va pensar que probablement havia equivocat la trajectòria quan havia deixat enrere el llit, encara estabornit pel somni: havia arribat a tocar la paret molt més a la dreta del que s'imaginava, en algun punt proper a l'armari, que era en una de les cantonades de l'habitació.

Pensava que sí, que segurament era allò, el que havia passat, i movia les mans en un radi cada vegada més gran i d'una manera més accelerada, i això provocava un soroll desagradable a la paret. Fins que la mà va topar amb força contra un objecte dur. Era el pom de la porta. En Marcos el va fer girar amb una mica de pressa, sense parar atenció al mal que li havia fet el cop, i es va trobar, com cada dia, amb el passadís mig a les fosques.

Un cop allà ja distingia els contorns dels objectes. A

les finestres hi brillaven espurnes de l'enllumenat nocturn, que entraven a través de les escletxes de les persianes. En Marcos Montes va prémer l'interruptor, i de cop i volta tota la màgia de la penombra va desaparèixer. Va ser substituïda per la lletjor groguenca d'un interior desordenat que havien despertat a deshora, amb l'olor rànica del sopar refredant-se en l'aire.

En Marcos Montes va començar a repetir maquinalment els gestos quotidians de la breu higiene personal i de l'esmorzar frugal mentre durant el seu anar i venir endormiscat passava davant la tele, que cada dia encenia per costum, sense fixar-se en el que hi feien. L'encenia a un volum molt baix per no despertar la dona ni molestar els veïns. Així, el so de l'emissió es convertia en un xiuxiueig constant del qual només es distingia, de tant en tant, una paraula deslligada, que no semblava que tingués cap relació amb les imatges de col·raines i canviantes que en Marcos veia de cua d'ull, distret, durant cadascun dels seus desplaçaments amunt i avall de la cuina. Va sentir «llegums i hortalisses» i va veure—o això li va semblar—una escena de guerra, o de catàstrofe: dones plorant i gesticulant mentre per davant seu passaven lliteres amb ferits. En Marcos Montes veia la pantalla, però no la mirava. En realitat tampoc no es mirava els estris que feia servir a diàriament per preparar-se l'esmorzar. La seva ment vagarejava, ocupada en idees fugaces, aleatòries, que no tenien res a veure amb els objectes que l'envoltaven.

No era infreqüent que durant aquests primers minuts del dia, mentre la seva ment divagava sobre mil menudeses, actués com un autòmat. Aquesta vegada, però, li va passar una cosa molt curiosa: va alentir els moviments, i les accions es van anar dilatant en el temps, innecessàriament, fins que va perdre del tot la noció del que l'envoltava i es va sorprendre a si mateix amb la sucrera en una mà i la cullera plena de sucre en l'altra, immòbil, sense poder dir quant de temps havia passat d'aquella manera. Va mirar el rellotge que penjava de la paret movent el cap amb rapidesa. Cinc minuts. O una eternitat, com passava en un conte que havia llegit temps enrere i en aquells moments se li feia present.

En Marcos es va servir el sucre, va remenar-lo expeditivament i es va asseure a taula, amb la tassa fumejant entre les mans, disposat a assaborir l'únic minut de descans absolut que es concedia cada matinalda: prendre el cafè, abans de cordar-se les últimes peces d'abric i sortir a fora.

Mentre en feia petits glops, i amb l'objectiu de no tornar a despistar-se, es va obligar a pensar en el que l'esperava al cap d'uns minuts: l'entrada a la mina i a la sala de l'ascensor, que tenia aquella llum freda i estremida. Llavors es va recordar del somni que havia tingut aquella nit, abans de desvetllar-se, i que se li havia esborrat temporalment de la memòria. Recreant-lo, capbussant-se una altra vegada en l'atmosfera in-

tensa i evocadora, es va posar la caçadora i els guants i va sortir al carrer.

Al somni coneixia el seu fill. Aquest, però, ja era tot un home que feia broma amb altres companys de feina a l'entrada de la mina. En Marcos no s'hi reconeixia. No veia res familiar en aquell jove despreocupat i vigorós: sabia, en canvi, que era el seu fill, i se'n sentia commogut, i finalment li parlava mirant de dissimular l'emoció. El noi li contestava per cortesia. Mostrava un interès afectuós per les seves paraules, igual que si estigués parlant amb un veterà que ja s'hagués jubilat. Llavors, encara durant el somni, en Marcos Montes lamentava no haver-lo vist créixer; haver-se'n perdut la infantesa, fràgil i plena de dubtes, i la tumultuosa adolescència. Tot i això, al final assumia el seu paper malenconiosament, i li deia al noi, amb optimisme fingit: «En tot cas, hi passarem sis hores junts, allà baix». El jove, que ja havia reprès la conversa amb els companys, feia mitja volta. I llavors ja es convertia en un altre: seguia tenint la mateixa cara, però l'expressió i el to de la veu transmetien una gravetat severa. «Em temo que no som de la mateixa secció—deia, molt seriós—. A més: no hi passarem sis hores. N'hi passarem moltes més».

A l'hora d'obrir la porta del garatge on aparcava el cotxe, en Marcos Montes es va mirar un cop més el rellotge. Les busques assenyalaven les cinc i vint-i-set minuts del matí. En Marcos tenia cronometrades a la

perfecció totes les accions, en aquella primera mitja hora del dia, però aquell matí estava més distret i entotsolat que de costum, i això li havia fet perdre uns quants minuts. Tot i així, encara tenia un marge de temps prou generós per arribar a fitxar abans que la majoria de companys.

Finalment va entrar al recinte de la mina a les sis menys vint. Va deixar el cotxe a l'aparcament, va fitxar i es va encaminar cap als vestidors. Encara no havia arribat ningú. Al cap de poc temps, però, la sala—amb aquella llum freda i l'aire caldejat—es va anar omplint de salutacions concises, endormiscades, de respostes lacòniques i llargs badalls, de cossos pàl·lids mig nus, mig peluts, d'una lletjor i moviments pausats que els investien d'una rara noblesa.

Deu minuts després, en Marcos Montes s'estava dret a l'enorme plataforma de l'ascensor, immòbil, barrejat entre dos-cents miners que esperaven, igual que ell, que la plataforma arrenqués i comencés, d'aquesta manera, la seva jornada laboral. Mentre esperava que l'ascensor es mogués, entre l'escalfor dels cossos comprimits i la remor de les converses, en Marcos va tornar a recordar el somni. Però ja n'havia perdut el perfum, la poderosa essència evocadora de la seva atmosfera. I en Marcos va pensar, mentre apuntava un somriure, que no hi podia haver cap somni més absurd que aquell, entre altres coses perquè no volia que el seu fill arribés a ser miner, i de vegades fins i tot havia

pensat l'estratègia dissuasiva que faria servir, si mai es donava el cas que volgués ser-ho.

A les sis en punt del matí, l'ascensor va arrencar amb la sacsejada característica, i va començar a baixar a un ritme constant, inexorable, cap al fons de la mina. Enmig del silenci tàcit i solemne que sempre es feia en aquells moments, els miners veien com desfilaven davant els seus ulls els estrats geològics del mineral, excavats toscament, il·luminats durant uns segons pels focus de la plataforma i que després desapareixien en la distància, en la foscor del forat. El sostre de la sala d'entrada, al damunt dels seus caps, es veia com un quadrat de llum que primer es feia gris, després es convertia en un punt, i finalment desapareixia per efecte de la llunyania.

A les sis i dotze minuts, en Marcos Montes arribava, juntament amb els altres homes que treballaven a la seva secció, a la sala de distribució del nivell número cinquanta, situat a més de dos quilòmetres de profunditat, a la zona més apartada i remota de la mina. Només llavors es va trencar el silenci pesat, litúrgic, de la baixada. I els homes dels tres equips que formaven la secció es van dispersar deixant anar una glopada de frases fetes i expressions vulgars, repetides mil vegades durant tantes altres matinades.

En Marcos Montes va començar a avançar per la galeria principal amb un grup de miners que s'anava reduint a mesura que es quedaven en túnels i galeries

adjacents. Va recórrer l'últim tram en solitari. Era un tram de trenta metres de galeria parcialment encarrilada, que s'acabava de cop en una paret fracturada recentment—polsosa i envoltada de cables—, al davant de la qual hi havia un trepant ben potent. Aquest era el lloc on treballava.

A les sis i disset minuts, en Marcos va empunyar la màquina. Va encendre els potents focus d'il·luminació i va atacar el mineral duríssim amb la broca, que va replicar instantàniament, transmetent a l'estructura del trepant la seva constant i suau vibració, que s'acompanyava d'un xiuxiueig peculiar. Després, quan la màquina avançava i les corones mossegaven la roca, la vibració es feia més intensa, ronca i brutal, i el mineral després repicava constantment contra el cristall de seguret, amb ritmes i intensitats canviants. En Marcos va treballar així durant una mica més d'una hora, perforant la roca amb precisió, amb el cap distret—bressolat pel rum-rum de les broques—, mentre les mans i els ulls feinejaven maquinament. El temps passava ràpid, durant aquestes primeres hores del matí, i la ment d'en Marcos s'abstria encara més que en cap altre moment, vagant amb llibertat d'un tema a un altre, d'una manera tan lleugera i insubstancial com la mateixa activitat mecànica de l'aparell.

Però a les set i vint-i-vuit minuts en Marcos va aturar el trepant amb brusquedat, sense cap motiu aparent, sense que ni ell sabés per quina raó ho havia fet.

Va mirar cap enrere, cap a la fila de llums que recorria el sostre. Els llums van pampalluguejar dues o tres vegades, i un segon després es van apagar del tot, deixant a la retina el fantasma efímer de la seva extinció. Els fars del trepant—que era alimentat per mitjà d'un cable gruixut—també es van apagar, i també tots els pilots i indicadors del panell de control.

En Marcos Montes va abaixar la màquina per instint, tot intentant veure alguna cosa més enllà dels vidres gruixuts de protecció. Va retrocedir unes quantes passes i va mirar cap enrere, cap al lloc d'on havia vingut feia una hora; però en aquella direcció tampoc no hi havia cap llum, només una foscor negra com la tinta, una foscor que se li feia més densa i absoluta a causa de la consciència de trobar-se a una profunditat abismal.

Pensava que era la primera vegada que passava una cosa com aquella—quedar-se a les fosques—durant tots els mesos que havia estat treballant a l'explotació. Llavors li va semblar percebre que el terra tremolava sota els seus peus, i que uns cops tel·lúrics, sords i llunyans li arribaven fins a les orelles. El soroll i la vibració es van aproximar: van créixer en qüestió de segons amb aquella qualitat esmorteïda, com si es trobessin entre flocs de cotó; al final, una brutal i avasalladora onada de pedres va arribar fins a en Marcos Montes, el va empènyer, el va arrossegar uns metres, el va tirar a terra, i el va cobrir amb el que semblaven

tones, una muntanya sencera de runa que l'havia immobilitzat del tot.

L'esfondrament havia estat ràpid i estranyament silenciós. Finalment era així, el que havia temut i imaginat tantes vegades: un atordiment, una pressió inhumana al damunt del tòrax, una boca plena de pols, una gola que no tenia ni espai per tossir, un dolor agut en una cama. No podia respirar. No podia moure's.